

Pleidooi voor de middenmaat

Debat: Rethink Sociology

Liesbet van Zoonen

Begin 2015 mocht ik spreken voor een groep promovendi van het internationale netwerk voor Integratie, Migratie en Sociale Cohesie (IMISCOE). Ik was uitgenodigd om de PhD-kandidaten antwoord te geven op de vraag hoe je een academische loopbaan moet plannen. Niet dat ik mijn eigen loopbaan ooit gepland heb; de meesten van mijn generatie sociale wetenschappers (midden vijftig) deden niet aan doelen, missies of carrières, maar rommelden zich een weg door de instellingen, met meer of minder succes. Ik sprak dus niet als ervaringsdeskundige, maar als decaan van de Graduate School of Social Sciences and the Humanities van de Erasmus Universiteit Rotterdam. Daar begeleiden we promovendi en bieden hun allerhande cursussen, waaronder eentje ter voorbereiding op de academische arbeidsmarkt.

De eerste vraag die ik aan het gezelschap stelde, was wie er eigenlijk een academische loopbaan ambieerde. Van de ongeveer dertig mensen uit alle Europese windstreken stak slechts één jongen zijn hand op. Ik dacht even dat ik mijn vraag niet helder had geformuleerd en vroeg nog eens in de simpelste bewoordingen: 'Who wants to stay in university after their PhD?' De jongen hield zijn hand omhoog, maar er kwam niemand bij. Een Duitse vertelde dat ze enorm teleurgesteld was door de keiharde competitie op haar instituut en het gebrek aan intellectuele samenwerking en plezier. Dat was in haar studententijd anders geweest. Een Scandinaviër zei dat hij alleen begeleiding kreeg om te publiceren, maar geen echte uitwisseling met zijn promotor had. Een Nederlandse zei dat een academische loopbaan vereist dat je monomaan één thema steeds verder uitdiept en geen ruimte biedt om de breedte te verkennen. En een Engelsman vond het perspectief van eindeloze, slecht betaalde tijdelijke contracten niet erg stimulerend omdat hij graag wilde kunnen bijdragen aan een gezin en fatsoenlijke huisvesting.

Daar zat op die middag een nieuwe internationale generatie talentvolle sociale wetenschappers, en niemand had zin in een universitaire loopbaan. Het is dit soort collectieve weerzin die in de recente Maagdenhuisbezetting vorm kreeg. We hebben het hier niet over een individueel of nationaal probleem; prestigieuze instituten als de London School of Economics en de University of Toronto werden ook bezet. Het gaat ook niet over een jonge tegenover een oude generatie; ik heb zelf zo mijn twijfels over 'de universiteit' en in het Maagdenhuis waren ook talloze doorgewinterde academici. Evenmin gaat het over frustraties van gemankeerde halftalenten die de hoge eisen van de hedendaagse universiteit niet aan zouden kunnen. Dat soort laaghartige ad hominem aanvallen werd snel onschadelijk gemaakt toen een groep EU- en NWO-prijswinnaars van de Universiteit van Amsterdam haar steun betuigde. Het gaat in de 'Rethink'-discussie om talloze dingen – *many things are rotten in the state of academia* – die niet allemaal even

coherent geanalyseerd worden en waar ook niet meteen pasklare oplossingen voor zijn; Willem Schinkel betoogde dat al eerder bij zijn ondertekening van het manifest van De Nieuwe Universiteit.¹ Ik wil me in deze bijdrage richten op het uit de hand gelopen excellentie-denken, omdat het mij persoonlijk het meest irriteert; omdat het jonge wetenschappers van de universiteiten jaagt; en omdat het – in the end – de kwaliteit van de wetenschap ondergraaft.

Irritatie

Op mijn Facebook kwam onlangs een bericht over Iowa langs. Daar circuleert schijnbaar een wetsvoorstel om jaarlijks de namen van de vijf docenten die het laagst scoren op de onderwijsbeoordelingen van hun instelling openbaar te maken, ook als deze docenten aan alle standaardeisen van goed onderwijs voldoen; studenten kunnen vervolgens bepalen of de onderste vijf ontslagen moeten worden of niet. Hoewel het voorstel kansloos is, werd het bericht breed gedeeld onder de vermelding ‘Academic Hunger Games’. Kennelijk werd hier een snaar geraakt, ook onder mijn vrienden en collega’s. Het is niet zomaar een Amerikaanse gekkigheid; een van mijn bazen in Engeland, een voormalige kritische wetenschapper die zich in het management heeft gestort, vertelde me onlangs onder de koffie wat hun nieuwe bestuursmotto is: ‘good is the enemy of excellent!’. Hij zei het half lachend, half kritisch, maar ik vrees dat hij het eigenlijk gelooft.

In Nederland doen we net zo hard mee. Het vernieuwingsprogramma van NWO, bedoeld voor jonge, mid-career en gevorderde wetenschappers die tot de top vijf procent van hun generatie behoren, heeft zich laten inspireren door de oorlogshandelingen van Julius Caesar. Dus heet de excellentiebeurs voor jonge wetenschappers ‘Veni’, die voor mid-career ‘Vidi’ en voor senioren ‘Vici’. Ik kwam, ik zag, ik overwon. De keizer deed zijn beroemde uitspraak nadat hij de legers van zijn tegenstander snel en volledig had uitgeroeid, en onder dat motto worden de belangrijkste academische beurzen in Nederland uitgereikt. Wetenschap is kennelijk oorlog, en de NWO-metafoor dwingt ons de vraag te stellen welke tegenstanders je gaat vernietigen met een Veni-beurs en wie je te gronde hebt gericht om een Vici-prijs te winnen. Het lijkt misschien overdreven om die oorlogsmetafoor als kenmerkend voor de Nederlandse wetenschapspraktijk voor te stellen (in Europa heten dat soort beurzen gewoon *starting* en *advanced grants*), maar laten we de vraag toch maar stellen: wie worden door het excellentieprogramma van NWO (Veni, Vidi, Vici) vernietigd?

Ik ben de eerste niet die wijst op de mattheuseffecten van het programma. Als je eenmaal een beurs hebt, is de kans op de volgende groter en op de daaropvolgende nog groter. Het gevolg, zoals *de Volkskrant* het onlangs verwoordde: ‘Een groep van circa twintig topwetenschappers haalt per persoon tientallen miljoenen op. Tegelijkertijd worstelen duizenden academici om voldoende budget voor hun research te verwerven’ (21 februari 2015). De winnaars van het systeem zien dat zelf ook wel, maar antwoorden steevast dat er toch heel goed onderzoek met dat

1 www.change.org/p/university-of-amsterdam-executive-board-support-the-new-university.

geld gedaan wordt? Maar de wetenschap is niet anders dan andere sectoren waar het principe dat de rijken rijker worden, gepaard gaat met armen die armer worden. De academische werkvloer is een wetenschappelijke versie geworden van de meedogenloze klassenmaatschappijen die we kennen uit sociaal drama, van *Oliver Twist* tot *The Wire*, met *have's* en *have nots* en steeds minder in het midden.

Er is nog een element van het excellentiestreven dat mij irriteert: *ik kwam, ik zag en ik overwon* is de kwintessens van een discours dat de individuele, heroïsche man als voorbeeld ophoudt. Meedoen in de excellentierace vergt een onverbidde-lijke, individualistische vechtmentaliteit die je in staat stelt om altijd te kiezen voor je onderzoeksoutput boven je gezamenlijke onderwijsinspanning, voor je volgende wetenschappelijke artikel boven de moeite om iemand anders te helpen een stuk te verbeteren, voor je relatie met een kansrijke collega boven de steun voor een worstelende tutor. Overdreven? Ik weet het niet. Ik raad al die dingen mijn promovendi aan en ik help hen er ook nog eens bij, omdat ze anders geen kans hebben in de race naar de hedendaagse universitaire posities. Overdreven? Een universiteit in het midden van het land vindt een Veni al niet meer voldoende voor een UD-positie (een startersfunctie). Een vaste aanstelling zit er pas in met een Vidi. Hoogleraar worden zonder een *grant* van de European Research Council (ERC) kun je wel vergeten.

Jonge wetenschappers

Wat is wetenschappelijke 'excellentie' eigenlijk? Het antwoord waait nogal met de waan van de dag mee. Begin jaren tachtig van de vorige eeuw werd de regel ingevoerd dat je gepromoveerd moest zijn om een vaste aanstelling aan de universiteit te krijgen. We promoveerden. Vervolgens moest je ook internationale ervaring hebben: we gingen op pad. Toen moest er meer gepubliceerd worden: we vonden de ISI-gerankte tijdschriften, die ons regelmatig afwezen. Daarna werd een persoonsgebonden beurs van NWO of liever nog ERC de nieuwe kwaliteitseis. We vroegen aan en vingden massaal bot. Het slagingspercentage voor de Sociale Wetenschappen ligt bij NWO op zestien procent, lager dan welk wetenschapsgebied ook, zo rekende collega Herman van de Werfhorst onlangs uit.² Toch blijven we braaf aanvragen, ook nu er weer een nieuwe opdracht bij gekomen is: maak je onderzoek maatschappelijk en economisch relevant (valoriseren) en neem bij je aanvraag 25% financiering uit de markt mee. Dus als je twee ton uit de zakken van de Koninklijke Shell weet te praten, ben je een excellente wetenschapper. Merk overigens op dat er in al die jaren maar één eis voor het onderwijs is bijgekomen: dat je de BKO haalt, een 'basiskwalificatie' om onderwijs te mogen geven. Er bestaat ook een senior kwalificatie (SKO), maar als je onderzoek briljant is, hoef je die niet te halen. Zo kan het dat de gemiddelde kleuterjuf meer pedagogisch vermogen heeft dan de topwetenschapper.

Wie 'wetenschap' wil bedrijven, moet door een hele serie steeds veranderende hoepels springen, en net als je denkt de laatste hoepel gehad te hebben, komt er

2 www.hermanvandewerfhorst.socsci.uva.nl/blog/science/nwo/.

eentje bij. Het excellentiestreven is *Rupsje-Nooit-Genoeg*, het is *Stachanov*, het is *You say jump, I ask how high?* De meest recente hoepel heet valorisatie en daarvan is de principiële vraag wat precies de relatie met wetenschap is. Ik probeerde een nieuwe generatie studenten in de Research Master Sociology of Culture, Media and the Arts (TOPOPLEIDING 2014!!!!) dit jaar uit te leggen dat valorisatie helemaal zo gek nog niet was, en dat ze moesten kunnen 'valoriseren' als ze verder in de wetenschap wilden. Waarop ze mij de les lasen over wetenschappelijke zuiverheid, integriteit en onafhankelijkheid, de idealisten. Is het een wonder dat jonge wetenschappers zo twifelen over een academische loopbaan? Toch staat in het rapport *Promoveren in Nederland*, eind 2014 uitgebracht door het Rathenau Instituut, dat het merendeel van de promovendi in de sociale en geesteswetenschappen (respectievelijk 66 en 73%) graag aan de universiteit wil blijven. Dat kan niet komen omdat de universiteit zo'n aantrekkelijke werkgever is voor net gepromoveerden; flexibele contracten, hoge werkdruk, onzekere toekomstperspectieven en moordende competitie zijn typerend en hebben de Europese PhD's die ik eerder tegenkwam al gefrustreerd.

Er is echter geen alternatief. Ik raad mijn promovendi wel eens aan om het hbo als werkgever te overwegen omdat de arbeidsvoorwaarden daar beter zijn en je er in toenemende mate onderzoek kunt doen, zeker als je gepromoveerd bent. De prijs die je daarvoor betaalt, is alleen dat je niet meer als serieuze wetenschapper wordt beschouwd: collega's op de universiteit kijken op je neer, bij NWO mag je niet meer zelfstandig aanvragen. Kunnen jonge kunstenaars, journalisten, filmmakers of designers die zich niet thuis voelen in de cultuurindustrie zich verenigen in hun eigen collectieven waarin ze met een zelf ontwikkelde arbeidsethos hun eigen dingen kunnen maken, voor jonge wetenschappers is die mogelijkheid er veel minder. Wie kunstenaarscollectief of journalistencollectief googelt, vindt talloze verwijzingen; op 'wetenschapscollectief', 'onderzoekscollectief' of varianten daarvan volgt nauwelijks iets. Waag Society, een instelling voor kunst, wetenschap en technologie waar geavanceerd, vernieuwend en multidisciplinair onderzoek plaatsvindt dat een rits innovatieprijzen heeft gewonnen, onderhandelt al jaren met NWO om de status als legitieme aanvrager van onderzoeksgeld te krijgen. Tot op heden is dat niet gelukt, en dus gelden de onderzoekers van Waag Society niet als 'wetenschappers'. In het innovatie- en onderzoeksprogramma van de Europese Unie, H2020, mag Waag Society wel gewoon aanvragen. Wie 'wetenschapper' wil zijn, wie 'wetenschap' wil doen, heeft in Nederland geen andere keuze dan zich te conformeren aan de regels van de universiteiten en NWO, omdat zij het monopolie hebben op de kwalificatie 'wetenschap'. 'En dat is maar goed ook', zullen de meeste wetenschappers zeggen, want alleen zo wordt de kwaliteit van de wetenschap gewaarborgd.

Kwaliteit van de wetenschap

De kwaliteit van het Nederlandse sociaalwetenschappelijk onderzoek is gigantisch hoog. Sociologie van de Universiteit van Amsterdam en de Universiteit Utrecht staan in de top dertig van de wereld; de Amsterdamse psychologen staan in de top

twintig; de Amsterdamse School voor Communicatiewetenschap verkeert al een paar jaar in de top tien. Ter vergelijking: bij mij in Loughborough ging de vlag uit toen mijn groep op nummer 47 belandde, de hoogste score van de hele universiteit. Laten we als tegengas een citaat uit het rapport-Levelt (2012) over de Stapel-affaire nemen: 'De Commissies kunnen niet anders concluderen dan dat er van laag tot hoog sprake was van een algemene veronachtzaming van fundamentele wetenschappelijke standaarden en methodologische eisen.' Die hoge scores en de veronachtzaming van wetenschappelijke standaarden lijken tegenstrijdig, maar zijn het niet. Stapel en andere fraudeurs hebben ter eigen verdediging opgevoerd dat juist de excellentiedruk hen tot sjoemelen heeft aangezet. Ook onafhankelijke waarnemers hebben gewezen op de perverse effecten van excellentiedruk: ghost writing, correlaties vissen, data kneden en strategisch publiceren zijn veel genoemde dubieuze praktijken, die ik hier niet breed zal uitmeten.³ Duidelijk is dat sommige mensen die het gevoel hebben niet mee te kunnen, foute oplossingen zoeken. Het gaat mij echter ook om iets anders, en dat is de fundamentele gedachtfout dat pushen op excellentie zomaar tot gewenst resultaat leidt.

Geen top zonder breedte

Ten eerste gaat dat fout omdat er geen top zonder breedte bestaat. Dat heeft de sportwereld allang begrepen. In een notitie van het Nederlands Olympisch Comité (NOC)⁴ – laten we zeggen de NWO van de sport – wordt de vraag gesteld hoe we als Nederland tot de beste tien topsportlanden van de wereld kunnen gaan behoren. Al op de eerste pagina wordt geconstateerd dat de Nederlandse topsport geworteld is in de breedtesport en dat er een onmisbare wisselwerking tussen de twee is. Talentontwikkeling, zo stelt de nota als advies voor het paralympisch zeilen, kan alleen ontstaan bij een efficiënt breedtesportprogramma, en wat voor paralympiërs geldt, geldt natuurlijk ook voor andere sporten. Geen topsport zonder breedtesport, en andersom. Toen Richard Krajicek Wimbledon won, liep het storm op de lokale tennisclubs. Dat vereist, zegt het NOC, dat het beleid voor topsport en breedtesport gediversifieerd wordt. Met andere woorden, topsport kun je niet aansturen alsof het breedtesport is (te democratisch en egalitair), en breedtesport kun je niet aansturen alsof het topsport is (te competitief en uitsluitend). Wetenschap! Luister! Excellentiebeleid is topsportbeleid; dat kun je dus niet voor iedereen voeren. Bovendien moet je flankerend beleid voor de breedte invoeren. Wat is het beleid eigenlijk voor de breedtetwetenschap, behalve kortlopende contracten, slechte arbeidsvoorwaarden en gebrekkige waardering? Hebben we een beleid voor die wetenschappers die de top van de piramide dragen? Die niet excellent zijn, maar wel meer dan goed genoeg?

Voor wie niet overtuigd is dat het sportbeleid een voorbeeld voor de wetenschap kan zijn, keren we naar de Nederlandse filmindustrie, jarenlang niet om aan te kijken, maar inmiddels goed voor Oscarwinnaars en publiekssuccessen. Dat heeft

3 Onder andere volgens de Groningse psycholoog Derksen in *Trouw*: www.trouw.nl/tr/nl/6700/Wetenschap/article/detail/2897662/2011/09/09/Wetenschappelijke-fraude-komt-vaker-voor.dhtml.

4 NOC, Nederland in de top tien; naar een winnend topsportklimaat.

zijn wortels in beleid dat in de late jaren negentig werd ingevoerd en dat erop gericht was om de filmindustrie *in de breedte* te doen groeien, omdat, zo was de gedachte destijds, er anders ook geen superkwaliteit zou ontstaan. Het leidde tot een sterke groei van de Nederlandse filmindustrie, die onlangs nog eens ondersteund werd door een extra financiële injectie van twintig miljoen euro om de concurrentiekracht ten opzichte van het buitenland hoog te houden. Dat extra geld is voor de sector als geheel, en niet alleen voor de excellentie. Vergelijk dat met het *topsectorenbeleid* voor de wetenschap, dat er expliciet op gericht is om de besten nog beter te maken: 'Het kabinet wil topsectoren waarin Nederland wereldwijd uitblinkt, nog sterker maken.' Het kabinet laat andere sectoren aan de maatschappelijke waan van de dag over middels de 'nationale wetenschapsagenda' die door ons allemaal, maar het bedrijfsleven voorop, ingevuld mag worden.

Dat getuigt van sub-excellente beleidsvorming. Met andere woorden: dat is dom. De hoogte van de top van een piramide wordt bepaald door de omvang van de basis. Haal je de basis weg of bouw je die met tijdelijke blokjes, dan zakt de piramide en wordt de top lager. Laat je dat jaren doorgaan, dan is de top van jouw piramide lager dan die van je burens met een hele brede basis. Dat hoeft je kinderen niet uit te leggen, maar onze wetenschappelijke beleidsmakers kennelijk wel. Naast het excellentie- en topsectorenbeleid bestaat noch beleid, noch praktijk, noch gedachte over de middenmaat, tenzij die inhoudt dat je er keihard op moet bezuinigen.

Geen vooruitgang zonder risico

Een tweede manier waarop het excellentiedenken de kwaliteit van de wetenschap in gevaar brengt, komt voort uit de vraag hoe je die excellentie vaststelt. Wat zijn de criteria eigenlijk? Kijken we naar de beoordelingen van de soldaten in de Veni, Vidi, Vici-oorlog, dan gaat het in gelijke mate om de kwaliteit van het cv en de kwaliteit van het onderzoeksvorstel. Steeds vaker wordt daar een onderdeel valorisatie aan toegevoegd. In het cv zijn bij voorkeur opgenomen een cum laude promotie, meerdere wetenschappelijke awards, veroverd onderzoeksgeld, internationale ervaring en een rits publicaties in gerankte tijdschriften. Hoe verhogen we die scores? Ik ken een internationale associatie die *teaching awards* voor junioren uitdeelt op voorspraak van de senior collega's. Een beetje fatsoenlijke senior helpt zijn promovendi aan zo'n award om de kansen op de VVV te vergroten. Ik ken promotoren, onder wie ikzelf, die een commissie voor een goed proefschrift zo samenstellen dat de kans op cum laude toeneemt, hetgeen overigens niet wil zeggen dat dat dan lukt. Alle onderzoeksscholen in den lande hebben soldatentraining, zodat cv, voorstel en eventueel een selectiegesprek overleefd worden. We zijn allemaal medeplichtig geworden aan strategisch gedrag: de jongeren omdat ze alleen op die manier 'de wetenschap' in kunnen, de ouderen omdat ze hen alleen op die manier een stapje verder kunt helpen.

Het staat inmiddels wel vast dat zo niet genoeg vernieuwing ontstaat, en dat is toch waar het oorlogsprogramma voor bedoeld was: nieuwe terreinen veroveren, toe-eigenen, exploiteren, valoriseren! Vrijwel iedereen die als beoordelaar aan een Veni-, Vidi- of Vici-commissie heeft deelgenomen, is gefrustreerd omdat je

gedwongen wordt om te turven wat slecht is, en geen gelegenheid hebt om een fantastisch en vernieuwend idee zo te verbeteren dat het ook een uitvoerbaar onderzoek wordt. Het is een afbraaksysteem, geen opbouwstrategie. NWO zelf ziet dat tegenwoordig ook in en verkent of het anders kan. Er wordt onder meer gekeken naar een werkwijze die bij de Engelse research councils al jaren gangbaar is, die van de wetenschappelijke ‘sandpit’. Ik schreef daar al eens over in *Sociologie Magazine* (oktober 2014) en plagieer voor het gemak even mezelf (tenslotte moet ik dit jaar nog minstens zestien andere, internationale artikelen schrijven en telt *Sociologie* eigenlijk nergens voor mee):

‘Ik haalde mijn grootste onderzoekssubsidie ooit, ruim 2 miljoen Britse ponden, uit een zogenaamde “sandpit”, een beproefde methode van de Engelse research councils waarbij onderzoekers uit verschillende disciplines een week lang met elkaar opgesloten worden om nieuw onderzoek te bedenken. Ik gaf me in 2010 op voor een sandpit over “identiteit” en vulde op een formuliertje van 2 A4 in wie ik was, hoe ik in een team werkte en of ik innovatief onderzoek deed. Publicaties, H-index, impact factoren en beurzen mochten er niet bij. Ik kreeg een maand later bericht dat ik mee mocht doen. Ruim 100 mensen hadden ingestuurd, 20 waren geselecteerd. In een sjiek Engels landhuis werd ons verteld dat we in gezelschap waren van de stakeholders, dat zij zouden vertellen wat ze interessant aan “identiteit” vonden, dat wij een serie creatieve oefeningen gingen doen, dat onze onderzoeksvoorstellen innovatief moesten zijn en minstens tien mijl voorsprong op de rest moesten nemen. En, oh ja, er was vier miljoen pond te verdelen. [...] In opeenvolgende ronden werden de onderzoeksideeën gepitcht voor de totale groep, becommentarieerd door de stakeholders en verder uitgewerkt; in meer detail gepitcht, nog kritischer besproken en weer verder uitgewerkt. Totdat het donderdagavond was, en het finale voorstel, inclusief theorie, methoden, budget en powerpoint de volgende ochtend klaar moest zijn.’

Ik zeg niet dat we met zijn allen per se de zandbak in moeten, noch dat het ‘sandpit’-idee zaligmakend is, maar het Engelse besluit om deze methode toe te passen als er innovatief en multidisciplinair onderzoek gewenst is, bewijst wel dat er meer manieren zijn om interessant en innovatief onderzoek te stimuleren en staat in scherp contrast met het ‘one size fits all’-formaat van NWO.

Ten slotte

Het aardige van de hele Rethink-beweging is dat ze de mogelijkheid biedt om uitgebreid te reflecteren op de problemen van de universiteiten, zonder dat er meteen een pasklare oplossing tegenover moet staan. De vraag ‘maar wat wil je dan’ is namelijk de beste manier om elke kritiek in de kiem te smoren. Geen alternatief? Dan ook geen recht van spreken!

Desalniettemin wil ik wel een enkele suggestie doen om het excellentiebeleid te verbeteren. Die houdt enerzijds in dat de concurrentie om excellentie nog veel

scherper moet worden aangezet. Onderzoekers en instellingen die graag een extern bewijs van uitmuntendheid willen hebben, kunnen die nog uitsluitend bij de European Research Council gaan halen. Dat is tenminste echt een stempel van Europese klasse; nog net geen wereldklasse, daarvoor moet er nog een tandje bij, maar dan hoor je ook bij de keurtroepen van de keizer.⁵ Anderzijds, voor de breedte, heffen we hier ten lande NWO op en geven de ruim zeshonderd miljoen euro die daarmee vrij komt terug aan de universiteiten. Die kunnen daarmee een sterker eigen wetenschappelijk profiel ontwikkelen dat ook echt inhoud heeft en niet alleen bestaat uit *silly slogans*, zoals 'Born Scientists Reach for Infinity'. Met dat geld kan ook een fatsoenlijk personeelsbeleid voor de breedte ontwikkeld worden. Nu moeten humanresourcesmanagers *voorkomen* dat iemand zich aan de universiteit verbindt, dus zoekt men het slechtste in de werknemer om een goede reden te hebben hem of haar los te koppelen. Afdelingsvoorzitters die het functioneren van alle afdelingsleden moeten stimuleren en beoordelingen moeten uitvoeren, hebben nauwelijks instrumenten tot hun beschikking, behalve een persoonlijke benadering van aandacht geven en aardig zijn. Dat is overigens voor de gemiddelde voorzitter die ook een tijdrovende onderzoekstaak heeft al moeilijk genoeg. Er valt een wereld te winnen met alledaags, onopvallend maar goed personeelsbeleid. Mijn mooiste herinnering aan mijn driejarige voorzitterschap van de afdeling Communicatiewetenschap aan de Universiteit van Amsterdam is niet de triomfboog voor de VVV-winnaars, maar de afgeschreven collega die na langdurig en ernstig ziekteverlof volledig terugkwam op de werkvloer. Zij gelukkig, ik gelukkig, afdeling gelukkig. Daar hoort meer financiële ruimte bij dan er nu is (NWO is er goed voor) en – zoals iedereen al jaren zegt – meer waardering en loopbaanmogelijkheden voor de mensen die misschien niet excelleren volgens de willekeurige maatstaven van het moment, maar wel goed onderzoek doen, goed onderwijs geven en goeie collega's zijn. De middenmaat dus, waarvan de top van de piramide afhankelijk is. Ik zeg hier natuurlijk niets nieuws. Maar nu we toch alles aan het 'rethinken' zijn, kunnen we misschien eindelijk eens concrete maatregelen nemen, zodat we straks nog mensen hebben die dit werk willen doen.

5 Zelf red ik dat nooit meer: ik haalde sinds 2000 slechts 1,5 miljoen euro en 2 miljoen pond aan projecten bij NWO en de Britse research councils vandaan. Uit de markt haalde ik niet meer dan 6 ton. Ik heb geen enkele prijs van enige betekenis gewonnen en mijn H-index is nu 31, maar over een paar maanden best wel 32.